

Призначення контролю в бюджетній сфері надзвичайно велике, адже саме цей вид контролю спрямований на виявлення відхилень у формуванні та використанні фінансових ресурсів централізованого фонду, а також своєчасне прийняття корегувальних заходів, результат яких дасть можливість спрогнозувати ситуацію в майбутньому та уникнути негативних явищ.

На сьогодні в Україні контроль в бюджетній сфері побудований таким чином, що підконтрольні об'єкти та контролюючі органи входять до єдиної системи контролю. Для того, щоб контроль в бюджетній сфері був більш ефективним необхідно, щоб в цій системі діяли також органи зовнішнього бюджетного контролю (громадські організації, окремі фахівці на основі добровільності, засоби масової інформації). Запровадження громадського бюджетного контролю в досліджуваній сфері є саме тим важелем, який спроможний виявити і попередити порушення бюджетного законодавства та забезпечити результат на майбутнє.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бариніна М.В. Уроки шведської, або Тривалий шлях від «елементів аудиту» до повноцінного аудиту державних фінансів за міжнародними стандартами / М.В. Бариніна // Фінансовий контроль. – 2008. – №4. – С. 19–24.
2. Басанцов І.В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України : дис. ... канд. екон. наук / І.В. Басанцов. – Національний університет Державної податкової служби України, 2008. – 382 с.
3. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 р. № 2456 –VI. – Київ : АЛЕРТА; КНТ; ЦУЛ. – 2010. – 110 с.
4. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень – червень 2014 року / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін. ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ–II) впровадження», USAID. – К., 2014. – 76 с.
5. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 424 с.
6. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України : монографія / В.Г. Дем'янишин. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 496 с.
7. Дмитренко Г.В. Державний фінансовий контроль – складова система державного управління / Г.В. Дмитренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 7. – С. 57–59.
8. Кочерин Е.А. Контроль в системе управления социалистическим производством. Вопросы теории и практики / Е.А. Кочерин. – М. : Экономика, 1982. – 216 с.
9. Мартиненко М.М. Основи менеджменту : підруч. / М.М. Мартиненко. – К. : Каравела, 2005. – С. 247–248.
10. Погосян Н.Д. Правовой статус высших органов финансового контроля Великобритании, Франции, Германии и Польши / Н. Д. Погосян // Государство и право. – М., 1998. – № 2. – С. 103–111.
11. Поплавська Т. Від сильних місцевих бюджетів – до заможної держави / Т. Поплавська // Фінансовий контроль. – 2007. – № 3. – С. 36–38.
12. «Про органи Держфінінспекції України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/84005>.
13. Савченко Л.А. Законодавче закріплення поняття фінансового контролю, завдань органів фінансового контролю та принципів їх діяльності / Л.А. Савченко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – К., 2000. – № 3. – С. 215–225.
14. Соколов Б.Н. Системы внутреннего контроля (организация, методики, практика) / Б.Н. Соколов, В.В. Рукин. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. – 442 с.
15. Фінансовий контроль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/фінансовий_контроль.

УДК 368.027:330.14

Опешко Н.С.

*аспірант кафедри фінансів та кредиту
Харківського національного університету будівництва та архітектури*

РОЗРОБКА МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

У статті розкрито сутність поняття «достатність капіталу страхової компанії». Визначено теоретичні аспекти оцінки достатності капіталу страховика відповідно до вимог Директиви Solvency II. Розроблено методичний підхід до прогнозування достатності капіталу страхової компанії з урахуванням стохастичних процесів у діяльності страховика: темпів зростання страхових премій та рівнів виплат за класами страхування.

Ключові слова: достатність капіталу, необхідний капітал платоспроможності, наявний капітал, класи страхування.

Опешко Н.С. РАЗРАБОТКА МЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ПРОГНОЗИРОВАНИЮ ДОСТАТОЧНОСТИ КАПИТАЛА СТРАХОВОЙ КОМПАНИИ

В статье раскрыта сущность понятия «достаточность капитала страховой компании». Определены теоретические аспекты оценки достаточности капитала страховщика в соответствии с требованиями Директивы Solvency II. Разработан методический подход к прогнозированию достаточности капитала страховой компании с учетом стохастических процессов в деятельности страховщика: темпов роста страховых премий и уровней выплат по классам страхования.

Ключевые слова: достаточность капитала, необходимый капитал платежеспособности, имеющийся капитал, классы страхования.

Opeshko N.S. DEVELOPMENT OF THE METHODOLOGICAL APPROACH TO FORECASTING CAPITAL ADEQUACY OF INSURANCE COMPANY

The article defines the essence of the capital adequacy of the insurance company. Theoretical aspects of estimation the capital adequacy of the insurer in accordance with the requirements of the Directive Solvency II are discussed. Methodological approach to forecasting the capital adequacy of the insurance company based on stochastic processes in the insurer (growth rates of insurance premiums and levels of insurance claims) is developed in the article.

Постановка проблеми. Страхування є важливою галуззю економіки, яка надає населенню та суб'єктам господарювання страховий захист, а також формує значні за обсягом інвестиційні ресурси для розвитку економіки. Основною умовою забезпечення здатності страхового сектора здійснювати власні функції, у тому числі виконувати зобов'язання перед клієнтами, є наявність у страхових компаній достатнього обсягу капіталу для покриття непередбачуваних збитків.

В Україні проблема управління капіталом страхових компаній набула особливої актуальності у зв'язку з затвердженням Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами [1], в якій передбачена необхідність розробки пруденційних нормативів достатності капіталу відповідно до положень Директиви Solvency II [2]. Імплементация нових вимог до капіталу в національне законодавство, з одного боку, сприятиме підвищенню фінансової стійкості страховиків, а, з іншого, створить додаткове регуляторне навантаження для страхового ринку. З метою зменшення цього негативного впливу необхідно розробити належне методичне забезпечення процесу управління достатністю капіталу, що й обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним аспектам управління достатністю капіталу фінансових установ присвячені роботи А.О. Войко [3], О.О. Гаманкової [4], Г.Г. Козоріза [5], Н.В. Супрун [6], Н.В. Ткаченко [7] та ін. Нерозробленим залишається методичне забезпечення процесу управління достатністю капіталу, зокрема прогнозування дефіциту капіталу для покриття непередбачуваних збитків.

Постановка завдання. Метою роботи є розробка методичного підходу до прогнозування достатності капіталу страхової компанії відповідно до вимог Директиви Solvency II.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі відсутнє визначення поняття «управління достатністю капіталу», що пояснюється неоднозначністю трактування достатності капіталу страхової компанії як об'єкту такого управління, а також відносно нетривалою історією становлення теорії та практики управління капіталом страхової компанії відповідно до її ризиків.

З урахуванням основних положень Директиви Solvency II автор визначає достатність капіталу страхової компанії як рівень капіталу, який забезпечує здатність страхової компанії у межах визначеного зацікавленими сторонами довірного інтервалу та протягом окресленого часового горизонту виконувати страхові зобов'язання у розмірі, який не може бути покритий страховими резервами, а також покривати інші непередбачувані збитки у діяльності [8].

Поняття «управління достатністю капіталу» страхової компанії є похідним від понять «управління» та «управління фінансами» (фінансовий менеджмент). Як правило, управління трактується як діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів. Управління притаманне всім сферам людської діяльності, в тому числі економічній та фінансовій. Фінансовий менеджмент – це управління фінансовими відносинами, пов'язаними з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів з метою досягнення оперативних, тактичних та стратегічних цілей суб'єкта господарювання [9].

Управління достатністю капіталу є складовою фінансового менеджменту страхової компанії, метою якого відповідно до інтересів зацікавлених сторін (акціонерів, органів управління страховою компанією, наглядових органів, споживачів страхових послуг, кредиторів, банків, рейтингових агентств тощо) є формування достатнього за обсягом капіталу для покриття непередбачуваних втрат у процесі діяльності страховика при максимізації рентабельності власного капіталу.

Процес управління достатністю капіталу, як і будь-яким іншим напрямом діяльності страхової компанії, має декілька етапів, пов'язаних між собою. Автором на основі використання методу направлених графів було отримано наступний порядок дій, який у сукупності формує процес управління достатністю капіталу: 1) ідентифікація ризиків; 2) аналіз ризиків та формування фінансових ресурсів у поточному періоді; 3) прогнозування потреби у залученні капіталу або зменшенні ризиків; 4) вибір найбільш адекватних потребам та цілям страхової компанії джерел капіталу та методів управління ризиками; 5) розробка та вибір пріоритетних заходів з управління достатністю капіталу; 6) реалізація управлінських рішень; 7) моніторинг та контроль за результатами прийняття управлінських рішень.

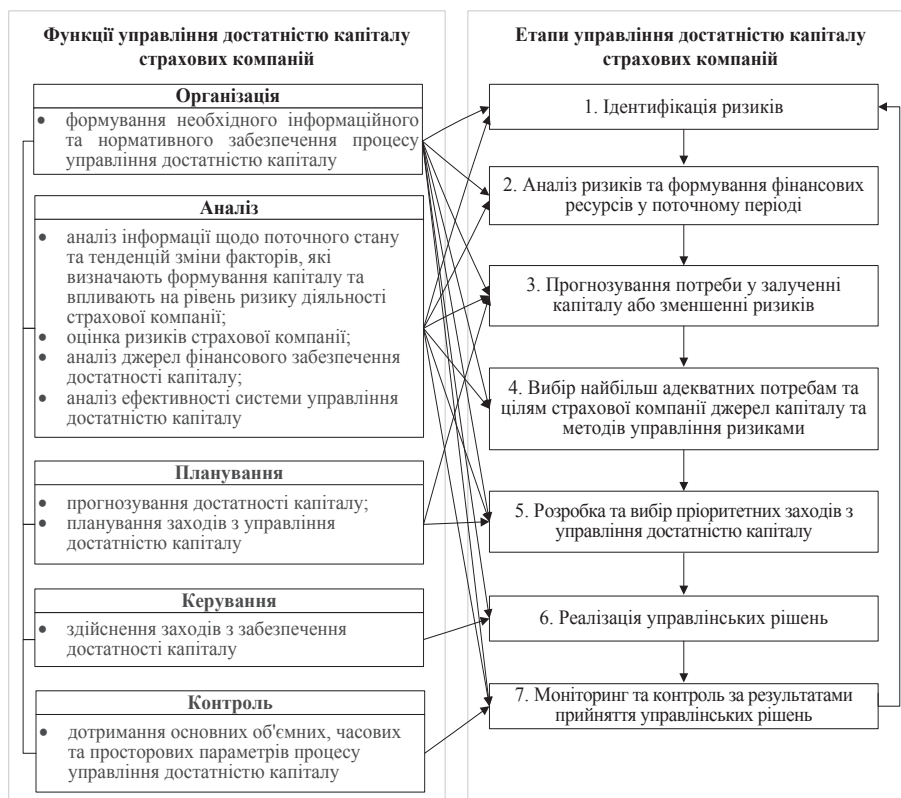

Рис. 1. Взаємозв'язок функцій та етапів управління достатністю капіталу страхових компаній

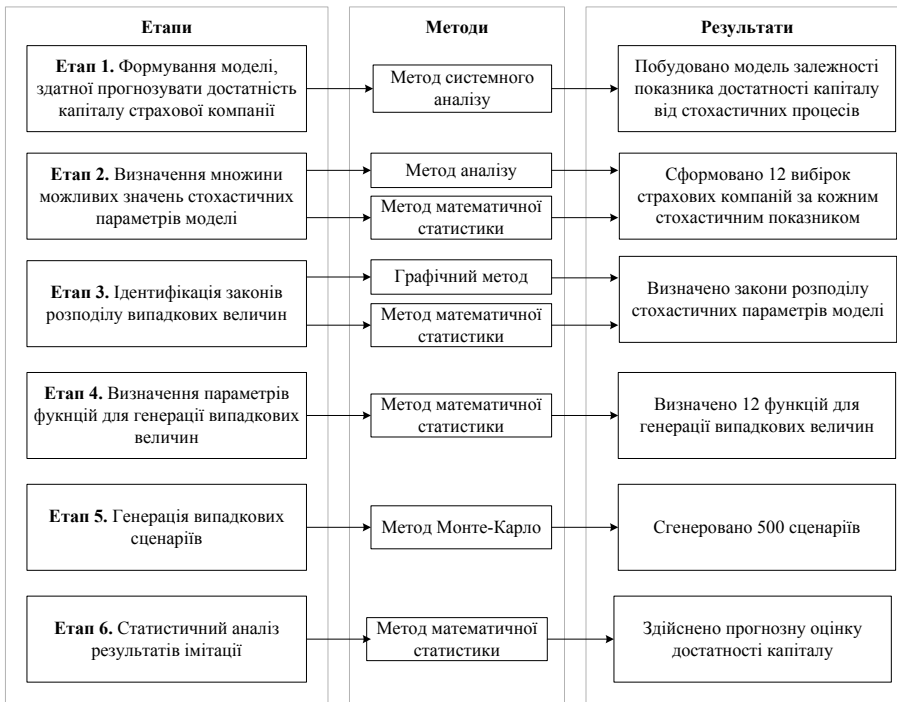

Рис. 2. Методичний підхід до прогнозування достатності капіталу страхової компанії

ня, організація, керування та контроль [10]. Взаємозв'язок функцій та етапів управління достатністю капіталу представлено на рисунку 1.

Як видно з рисунка 1, ефективно управління достатністю капіталу страхової компанії ґрунтується на точному прогнозуванні (оцінці) ризиків, які виникнуть у процесі діяльності страховика у майбутньому, та обсягу необхідного капіталу для покриття цих ризиків.

Аналізуючи процеси, від яких залежить достатність капіталу страхової компанії, можна зробити висновок, що деякі з них мають стохастичний (випадковий) характер. Це ускладнює їх прогнозування. Так, до випадкових величин у діяльності страховика, які складно точно спрогнозувати, належать темпи зростання валових страхових премій та рівні виплат у розрізі класів страхування.

Моделювання результатів

7) моніторинг та контроль за результатами прийнятих управлінських рішень.

Процес управління достатністю капіталу є безперервним, його стадії по черзі змінюють одна одну. Кожен з перерахованих вище етапів виконує певні завдання і функції, у сукупності формуючи методологію управління достатністю капіталу. Склад функції управління достатністю капіталу відповідає складу функцій будь-якої управляючої підсистеми. Так, до таких функцій належать: аналіз, плануван-

функціонування складної системи, на яку впливають випадкові фактори та яка не може бути описана жодними іншими методами, здійснюється з використанням методу Монте-Карло (Monte-Carlo Simulation), сутність якого полягає у тому, що фактичні статистичні дані замінюються даними, отриманими на основі вибірки з чисел, що підпорядковуються тим самим законам розподілу, що й реальні. Тобто відсутня статистична інформація замінюється даними «спостережень», які утворює сама модель [11, с. 150].

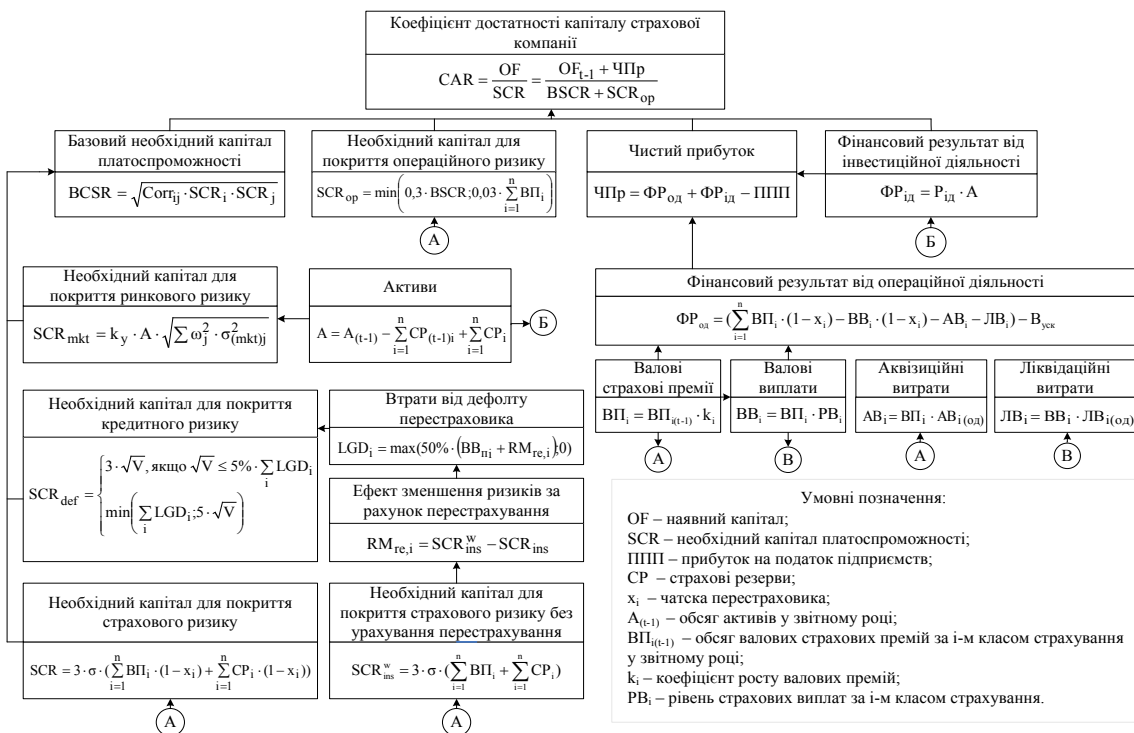

Рис. 3. Модель для визначення показника достатності капіталу страхової компанії

Із застосуванням методу Монте-Карло автором розроблено методичний підхід до прогнозування достатності капіталу страхової компанії, який складається з п'яти послідовних етапів, представлених на рисунку 2.

На першому етапі методичного підходу (рис. 2) із використанням методу системного аналізу здійснено формування моделі, здатної прогнозувати достатність капіталу страховика, відповідно до якої діяльність страхової компанії розглядається як система, елементами якої є фінансові операції у результаті здійснення страхової, інвестиційної та фінансова діяльність компанії, а результуючою оцінкою є коефіцієнт достатності капіталу.

Оскільки на практиці визначення результатів функціонування та складання фінансової звітності здійснюється наприкінці кожного року (кварталу) діяльності страхової компанії, у роботі зроблено припущення про дискретний характер перебігу процесів та зміну модельного часу з постійним кроком, величина якого відповідає календарному звітному періоду (року).

Розроблена з урахуванням вимог Директиви Solvency II модель прогнозування достатності капіталу наведена на рисунку 3.

У моделі, представленій на рисунку 3, види страхування, встановлені Законом України «Про страхування», об'єднано у класи за рівнем страхового ризику відповідно до вимог Директиви Solvency II. Результати групування представлені у таблиці 1.

На другому етапі здійснено визначення множини можливих значень показників темпів зростання валових страхових премій та рівнів виплат за класами страхування, наведених у таблиці 1, шляхом формування репрезентативних вибірок страхових компаній за кожним показником та вилучення значень з надмірними похибками на основі розрахунку критерію Ірвіна [13].

На третьому етапі проаналізовано закони розподілу випадкових величин. На рисунку 4 представлено гістограму розподілу показників темпів зростання

валових страхових премій за класом страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів.

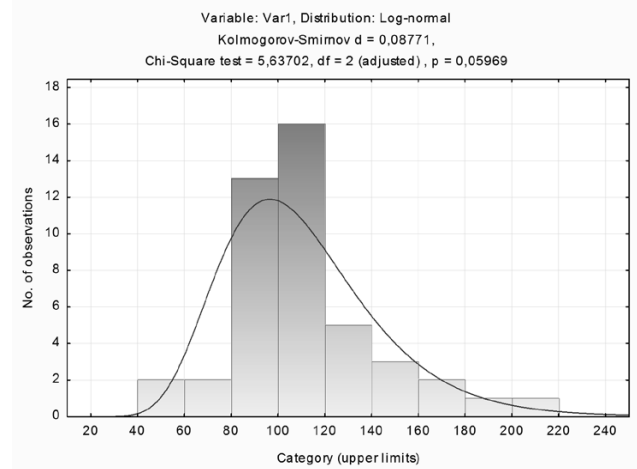

Рис. 4. Гістограма розподілу темпів зростання валових страхових премій за класом страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів

Аналізуючи розподіл об'єктів на рисунку 4, висунуто гіпотезу про наявність логнормального закону розподілу. Для перевірки гіпотези розраховано показники Пірсона та Колмогорова-Смірнова. Зважаючи на те, що фактичні значення критеріїв менші за теоретичні, зазначену гіпотезу не можна відхилити. Аналогічним чином було проаналізовано усі ймовірнісні показники моделі та встановлено, що показники темпів зростання валових страхових премій за класом страхування 1 розподілені за логнормальним законом; показники темпів зростання валових страхових премій за класами страхування 2, 4, 5, 6 та

Таблиця 1
Склад класів страхування відповідно до рівня страхового ризику

Клас страхування відповідно до Solvency II [2]	Види страхування відповідно до Закону України «Про страхування» [12]
Клас 1 – страхування захисту доходів	Страхування від нещасних випадків, страхування здоров'я на випадок хвороби
Клас 2 – страхування медичних витрат	Медичне страхування, страхування медичних витрат
Клас 3 – страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів	Добровільне та обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту
Клас 4 – страхування наземних транспортних засобів	Страхування наземного транспорту (крім залізничного), страхування залізничного транспорту
Клас 5 – страхування морського, повітряного транспорту та перевезень	Страхування повітряного та водного транспорту, страхування вантажів та багажу, страхування відповідальності власників повітряного та водного транспорту, авіаційне страхування цивільної авіації, страхування відповідальності морського перевізника
Клас 6 – страхування майна від вогню та інших ризиків	Страхування майна від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ

Таблиця 2
Параметри функцій для генерації показників темпів зростання валових страхових премій та рівнів виплат за класами страхування

Клас страхування	Показник	Формула для генерації випадкової величини
Клас 1	Коефіцієнт зростання валових премій	$k_1 = \text{ЛОГНОРМОБР}(\text{СЛЧИС}(); 4,91; 0,99)$
	Рівень виплат	$PB_1 = -\frac{1}{0,026} \ln(1 - \text{СЛЧИС}())$
Клас 2	Коефіцієнт зростання валових премій	$k_2 = \text{ГАММАОБР}(\text{СЛЧИС}(); 1,05; 101,44)$
	Рівень виплат	$PB_2 = \text{ГАММАОБР}(\text{СЛЧИС}(); 0,93; 26,54)$
Клас 3	Коефіцієнт зростання валових премій	$k_3 = \text{ЛОГНОРМОБР}(\text{СЛЧИС}(); 4,78; 0,096)$
	Рівень виплат	$PB_3 = \text{НОРМОБР}(\text{СЛЧИС}(); 37,88; 307,74)$
Клас 4	Коефіцієнт зростання валових премій	$k_4 = \text{ГАММАОБР}(\text{СЛЧИС}(); 13,26; 7,44)$
	Рівень виплат	$PB_4 = \text{НОРМОБР}(\text{СЛЧИС}(); 41,15; 279,87)$
Клас 5	Коефіцієнт зростання валових премій	$k_5 = \text{ГАММАОБР}(\text{СЛЧИС}(); 1,37; 104,68)$
	Рівень виплат	$PB_5 = \text{ГАММАОБР}(\text{СЛЧИС}(); 0,25; 41,13)$
Клас 6	Коефіцієнт зростання валових премій	$k_6 = \text{ГАММАОБР}(\text{СЛЧИС}(); 4,41; 23,92)$
	Рівень виплат	$PB_6 = -\frac{1}{0,09} \ln(1 - \text{СЛЧИС}())$

Таблиця 3

Фрагмент імітаційного експерименту

Випробування	Валові премії, тис. грн	Валові виплати, тис. грн	OF, тис. грн	SCR, тис. грн	CAR, тис. грн
1	593 354,09	140 388,88	312 063,23	393 156,69	0,79
2	566 362,12	209 095,86	321 670,71	222 518,64	1,45
3	642 411,05	235 886,43	262 735,05	220 460,48	1,19
4	695 020,81	176 498,42	336 558,83	248 078,55	1,36
5	582 664,76	195 978,19	308 481,87	224 520,69	1,37
...	...	...	...	...	...
496	448 122,42	136 757,74	286 928,58	170 188,50	1,69
497	469 573,10	171 871,80	313 249,22	199 251,94	1,57
498	434 204,87	209 956,10	236 354,83	170 124,52	1,39
499	489 423,44	150 091,62	315 940,50	193 652,96	1,63
500	813 907,09	156 399,15	399 009,58	301 884,25	1,32

Таблиця 4

Результати аналізу імітаційного експерименту

Показники	Валові премії, тис. грн	Валові виплати, тис. грн	OF, тис. грн	SCR, тис. грн	CAR, тис. грн
ПрАТ «УАСК АСКА»					
Середнє арифметичне	712 000,1	162 981,3	341 397,9	259 329,6	1,4
Середньоквадратичне відхилення	167 249,6	68 955,7	52 106,0	61 218,2	0,3
Коефіцієнт варіації	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2
Мінімальне значення	368 623,1	37 564,8	144 050,2	153 263,2	0,5
Максимальне значення	1 783 073,9	499 107,5	476 653,3	504 106,4	2,2

показники рівнів страхових виплат за класами 2 та 5 – за гамма розподілом, показники рівнів страхових виплат за класами страхування 1 та 6 – за експоненціальним законом; показники рівнів страхових виплат за класами 3 та 4 – за нормальним законом.

Виходячи з отриманих статистичних характеристик законів розподілу визначено параметри функцій для генерації випадкових величин (табл. 2).

На основі звітних даних страхових компаній з використанням параметрів, наведених у таблиці 2, здійснюється імітація показників темпів зростання валових страхових премій та коефіцієнтів виплат за класами страхування. Для отримання репрезентативної вибірки даних процес імітації повинен включати не менше 500 випробувань. Фрагмент результатів імітаційного моделювання показників на прикладі звітних даних ПрАТ «УАСК АСКА» за 2013 рік представлено у табл. 3.

У таблиці 3 представлено результати реалізації п'яти перших та п'яти останніх випробувань експерименту. Результати обробки даних, отриманих у процесі проведення імітаційних випробувань, наведено у таблиці 4.

За результатами проведеного імітаційного експерименту видно, що очікуваний розмір валових страхових премій для ПрАТ «УАСК АСКА» складає 712 000,1 тис. грн при стандартному відхиленні 167 249,6 тис. грн. Коефіцієнт варіації 0,2 менше за 1, тобто можна стверджувати, що ризик зменшення обсягів страхової діяльності страховика є незначним. Так, із 500 випробувань у 130 випадках обсяг страхових премій був меншим за 614 195, 60 тис. грн (розмір валових страхових премій за 2013 рік), тобто ймовірність зниження обсягів страхової діяльності у прогнозованому році у порівнянні зі звітним складає не більше 26,00%.

Очікуваний рівень достатності капіталу ПрАТ «УАСК АСКА» складає 1,4. Результати ймовірнісного аналізу свідчать, що вірогідність невиконання

компанією нормативу достатності капіталу не перевищує 12%. Загальна кількість незадовільних значень коефіцієнтів достатності капіталу у вибірці становить 55 із 500. Тобто з ймовірністю 88,4% можна стверджувати, що ПрАТ «УАСК АСКА» буде володіти достатнім обсягом капіталу для покриття непередбачуваних збитків.

Висновки з проведеного дослідження. Результати дослідження дозволяють відобразити страхову діяльність страхової компанії з урахуванням фактичних ризиків. Результати імітаційного моделювання слугують основою для розробки управлінських рішень відносно вибору альтернативних методів та інструментів управління достатністю капіталу. Розроблений методичний підхід до моделювання достатності капіталу страхової компанії виступає універсальним інструментом моніторингу власних фінансових ресурсів та сприяє розвитку системи ризик-менеджменту у компанії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Концепція запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 15.07.2010 р. № 585 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uapravo.net/akty/postanova-osnovni/akt8td w7i/index.htm>.
2. Директива 2009/138/EC Solvency II Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/746.html>.
3. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії / А.О. Бойко // Економічні науки. Серія Облік і фінанси : збірник наукових праць / Луцький національний технічний університет. – 2010. – Вип. 7(25). – Ч. 4. – С. 36-50.
4. Гаманкова О. Фінансова стійкість та платоспроможність страхової організації / О. Гаманкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2007. – № 94-95. – С. 18-23.
5. Козоріз Г.Г. Капітал і капіталізація страхового ринку України : монографія / Г.Г. Козоріз ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф.

- Т.С. Смовженко ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ, 2010. – 327 с.
6. Супрун Н.В. Управління капіталом страхових компаній : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / Н.В. Супрун. – Київ, 2014. – 20 с.
  7. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія / Н.В. Ткаченко ; Нац. Банк України, Ун-т банк. справи. – Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2009. – 570 с.
  8. Опешко Н.С. Использование перестрахования для управления достаточностью капитала страховой компании / Н.С. Опешко // Страховое дело. – 2014. – № 5. – С. 26-31.
  9. Момот Т.В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за ред. Момот Т.В. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
  10. Гетьман О.О. Економіка підприємства : навчальний посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
  11. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання : навч. посіб. / Н.І. Машина. – К. : ЦНЛ, 2003. – 188 с.
  12. Про страхування [Електронний ресурс] : проект закону України № 9614 від 19.12.2011 р. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9614&skl=7.
  13. Циделко В.Д. Невизначеність вимірювання. Обробка даних і подання результату вимірювання : монографія / В.Д. Циделко, Н.А. Яремчук. – К. : ІВЦ Вид-во «Політехніка», 2002. – 176 с.

УДК 336.226

Остапчук О.П.
кандидат технічних наук,
доцент кафедри прикладної математики
Національного університету водного господарства і природокористування

Рейнська В.Б.
старший викладач кафедри фінансів і економіки природокористування
Національного університету водного господарства і природокористування

ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу ситуації, що склалася в українській економіці, яка свідчить про неможливість забезпечити вирішення завдань інвестиційного розвитку тільки на основі саморегуляції ринку. Податкова політика є найефективнішим засобом впливу на інвестиційну активність підприємств. Тому необхідним є посилення ролі держави в інвестиційній сфері, корегування економічної політики, пошук оптимального поєднання державного і ринкового регулювання. На основі аналітичних даних у статті досліджено взаємозв'язок між податковими надходженнями до бюджету та інвестиціями.

Ключові слова: податки, податкове регулювання, інвестиції, інвестиційна діяльність, бюджет.

Остапчук О.П., Рейнская В.Б. НАЛОГОВЫЙ ПОТЕНЦИАЛ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В УКРАИНЕ

Статья посвящена анализу ситуации в украинской экономике, которая свидетельствует о невозможности обеспечить решение задач инвестиционного развития только на основе саморегуляции рынка. Налоговая политика является наиболее эффективным средством воздействия на инвестиционную активность предприятий. Поэтому необходимо усиление роли государства в инвестиционной сфере, корректировка экономической политики, поиск оптимального сочетания государственного и рыночного регулирования. На основе аналитических данных в статье исследована взаимосвязь между налоговыми поступлениями в бюджет и инвестициями.

Ключевые слова: налоги, налоговое регулирование, инвестиции, инвестиционная деятельность, бюджет.

Ostapchuk O.P., Reinska V.B. POTENTIAL TAX ADJUSTMENT OF INVESTMENTS IN UKRAINE

The article analyzes the current situation in the Ukrainian economy, which indicates the inability to provide problem solving investment only on the basis of self-regulation of the market. Tax policy is the most effective way to influence the investment activity of enterprises. Therefore, it is necessary to strengthen the role of the state in relation to investment, economic adjustment policies, search for the optimal combination of state and market regulation. Based on the analytical data in the article explores the relationship between tax revenue and investment.

Keywords: taxes, tax regulations, investment, investment, budget.

Постановка проблеми. Стратегічною метою реформування економіки України є створення соціально орієнтованої ринкової економіки, яка б на основі розвитку національного конкурентоспроможного виробництва забезпечила гідний рівень життя населення, добробут нації в цілому [1, с. 27]. У досягненні цієї мети ключову роль відіграє податкова система, яка у нових економічних умовах розглядається не тільки як джерело доходів бюджету, але й як інструмент фінансового регулювання економіки, що ставить перед нею двоєдине внутрішньо суперечливе завдання: по-перше, наповнення державного та місцевих бюджетів для фінансового забезпечення виконання державою своїх функцій; по-друге, стимулювання економічного розвитку суб'єктів господарювання [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на достатню теоретичну розробленість питань впровадження інструментів податкового регулювання економіки (Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, В.М. Пасенко, А.Ф. Лось [1, с. 14-20; 8]), а також досвід їх ефективного застосування у багатьох країнах світу (Л. Крушвиц, Р. Пайк, Б. Ніл, В.Г. Пансков [3; 6, с. 175; 7]), в Україні податки як інструмент державного регулювання макро- та мікроекономічних процесів, розподілу фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання і державою використовуються недостатньо. Заходи податкового регулювання, запровадження яких передбачено Податковим кодексом України, є недостатньо ефективними, не сприяють збільшенню фінансових можливостей господа-